

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 108/21

Møtedato: 09.09.2021

Dato: 02.09.2021

Arkivsaksnr: 2021/6503

Universitetets forvaltning av eierinteresser

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 12/16 Oppdatering av retningslinjer knyttet til Reglement om statlige universiteter og høyskolars forpliktende samarbeid og erverv av aksjer
<https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-012.pdf>
- Styresak 152/16 Mål for universitetets eierskap i aksjeselskap
<https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-152.pdf>

Saken gjelder:

Formålet med denne saken er å gi status for universitetets forvaltning av eierinteresser i aksjeselskap pr. august 2021. I saken gis også en kort oversikt over hvilke selskaper dette dreier seg om. En samlet oversikt over selskapene, deres formål, eierforhold og styremedlemmer finnes på følgende nettadresse:

<https://www.uib.no/om/133567/universitetets-eierinteresser>

I denne styresaken refereres forhold som berører to av selskapene som universitetet har eierinteresser i. Generelt følges alle selskaper opp i henhold til Ansvarsmatrise for det systematiske arbeidet med eierstyring og [Årshjul/-plan for relevante aktiviteter høsten 2021/våren 2022](#).

Styret har de siste årene behandlet flere saker der det er redegjort for universitetets målsetting med sine eierskap samt hvilke prinsipper som blir lagt til grunn for eierstyringen. Arbeidet er forankret i Mål for universitetets eierskap som ble fastsatt av universitetsstyret i 2016. Det er naturlig å regelmessig vurdere eierstyringen, og universitetsstyret vil i løpet av første halvår 2022 bli forelagt en egen sak om universitetets eierstyring.

Forslag til vedtak:

1. Universitetsstyret tar årsrapporter for 2020 og redegjørelse om forvaltning av eierinteresser til orientering.
2. Universitetsstyret ber om at det legges fram en sak om mål for universitetets eierskap i løpet av 1. halvår 2022

Robert Rastad
Universitetsdirektør

02.09.2021/Kirsti Robertsen Aarøen/Per Arne Foshaug (avd.dir)

Digitale vedlegg:

1. [Ansvarsmatrise og årshjul 2021/22](#)
2. [Årsrapporter 2020](#)

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
108/21

Møtedato:
09.09.2021

Arkivsaksnr:
2021/6503

Universitetets forvaltning av eierinteresser

1. Prinsipper og strategi som ligger til grunn for universitetets eierstyring

Universitetet har oppmerksomhet på god eierstyring, og universitetsstyret har behandlet flere saker de siste årene der prinsipper og strategi for eierstyring har vært tema.

I sak [12/16](#) vedtok Styret interne retningslinjer som blant annet fastsetter at styret skal utøve sitt eierskap gjennom;

- i. Deltakelse i selskapenes generalforsamlinger
- ii. Oppnevning og oppfølging av styret
- iii. Mål og resultatoppfølging

Disse prinsippene og målsettingene har vært utgangspunkt for universitetets eierstyring og dialogen med selskapene i eiermøte og generalforsamlinger gjennom 2020 og våren 2021.

I styresak [152/16](#) vedtok Styret mål for sitt eierskap i aksjeselskap. Universitetsdirektøren vil i løpet av første halvår 2022 legge frem en ny sak der arbeidet evalueres og eventuelt revideres.

Det er også slik at styret årlig skal bli orientert om UiBs eierinteresser i form av en oversikt over aksjeselskap som eies helt eller delvis av staten og der universitetet har fått fullmakt til å forvalte aksjer på vegne av staten.

2. Oversikt over selskapene UiB har eierinteresser i

I dette kapittelet gis en oversikt over selskaper som UIB har eierinteresser i.

2.1 Norwegian Research Centre AS - NORCE

NORCE ble etablert etter fusjoner mellom flere forskningsinstitutter; Agderforskning, Christian Michelsen Research (CMR), International Research Institute of Stavanger AS (IRIS), Norut - Northern Research Institute, Uni Research Polytec, Uni Research og Teknova. De største eierne er de fire universitetene i Bergen, Stavanger, Agder og Tromsø, enten som direkte eiere eller gjennom regionale holdingselskaper. Øvrige eiere er fylker og kommuner, forskningsstiftelser, samt selskaper innen industri og finans.

Selskapet ble stiftet 3. juni 2017 og har en aksjekapital på kr 2.160.000. UiB er største eier med en eierandel på 51,852%.

Selskapets virksomhet er å fremme eksternt finansiert forskning av høy kvalitet og relevans til anvendelse i næringsliv, forvaltning og i samfunnet for øvrig. Selskapet skal fremme Innovasjon og nyskaping i samarbeid med samfunn og næringsliv.

2.2 Vestlandets Innovasjonsselskap AS - VIS

Selskapet ble stiftet 22.12.2004 og har en aksjekapital på kr 339 873. Staten ved Universitetet i Bergen eier per 31. desember 2020 33,43% av samlet aksjekapital. Statens eierinteresser i Vestlandets Innovasjonsselskap AS forvaltes av Universitet i Bergen etter fullmakt fra Kunnskapsdepartementet. Helse Bergen eier 33,43%, Siva – Selskapet for industrivekst SF eier 22,20%, Havforskningsinstituttet eier 5,88%, Høgskolen på Vestlandet eier 3,82% og Norges Handelshøyskole eier 1,23% av aksjene.

Det ble vedtatt på ekstraordinær generalforsamling 9. april 2019 å endre navn på selskapet fra Bergen Teknologioverføring AS til Vestlandets Innovasjonsselskap AS (VIS).

Selskapets virksomhet er å forestå forvaltning og kommersialisering av selskapseiernes og andre offentlige innretningers immaterielle rettigheter og ideer knyttet til forskningsresultater og forskningsprosesser. Virksomheten skal ha som formål å sikre kommersialisering, anvendelse og overføring av forskningsresultater og oppfinnelser til bredest mulig bruk og nytte i samfunnet. Selskapet skal utføre utredning, rådgivning, forvaltning og administrativ oppfølging i forbindelse med dette. Selskapet kan også forestå aktiviteter knyttet til innovasjon og prosess-støtte i forbindelse med aktivitet som ikke har nådd fasen for kommersialisering. Selskapet kan også opprette og delta i andre selskaper, stiftelser eller andre samarbeidstiltak for å ivareta sitt formål.

2.3 Unifond AS

Selskapet ble stiftet 09.02.2010 og har en aksjekapital på kroner 100 000. Staten ved Universitetet i Bergen, eier 100 % av aksjene per 31. desember 2020.

Selskapets formål er å bistå, koordinere og administrere stiftelser eller andre organisasjonsformer som etter sine vedtekter skal forvaltes av Universitetet i Bergen når det er inngått særskilt avtale om dette. Unifond AS er et administrasjonsselskap som skal ivareta universitetets oppgaver i forbindelse med administrasjon av disse stiftelsene og enhetene. Unifond AS vil være kontaktperson utad og representerer stiftelsene i henhold til underliggende avtale. I den forbindelse skal selskapet kunne inngå avtaler med kapitalforvaltere relatert til forvaltningen av kapitalen for stiftelsene.

2.4 UIB Eiendom AS

Selskapet ble stiftet 04.01.2001 etter fisjonering av Høytteknologisenteret i Bergen AS (nå GC Rieber Eiendom AS), hvor Universitetet i Bergen var aksjonær fra opprettelsen av HiB i 1985. Selskapet har en aksjekapital på kr 400 000,00. Staten ved Universitetet i Bergen eier 100 % av samlet aksjekapital.

Selskapets virksomhet er på ikke ervervsmessig grunnlag å eie og stille til disposisjon for Universitetet i Bergen fast eiendom til bruk for forskning og undervisning og dertil knyttede funksjoner. Selskapet eier og leier ut til universitetet seksjoner i Thormøhlensgate 55 og hele 55 A. Selskapet har etter oppdrag fra universitetet også finansiert og gjennomført ombygginger i noen av eiendommene. Innbetalt leie går til nedbetaling av renter og avdrag. Universitetet kan i hele leieperioden overta eiendommen(e) ved å innfri gjenværende lån. Når selskapets gjeld er nedbetalt, kan universitetet overta selskapets eiendommer uten ytterligere vederlag.

2.5 Bergen Vitensenter AS - VilVite

Bergen Kommune er største eier med 29,56%. Universitetet i Bergen, Hordaland Fylkeskommune og Høgskulen på Vestlandet eier 19% hver mens Bergen Børsfond, Jacob Douwe Egberts Norge AS, Bergen Næringsråd og noen andre har små eierandeler.

Selskapets formål er å utvikle og drive et populærvitenskapelig opplevelses- og læringsssenter for teknologi, naturvitenskap, matematikk og humaniora spesielt rettet mot barn og unge, samt annen virksomhet som naturlig faller sammen med dette, herunder å delta i samarbeid med andre selskaper og foretak med lignende virksomhet.

2.6 Studentkulturhuset i Bergen AS (SKIBAS)

Studentkulturhuset i Bergen eies av Universitetet i Bergen, Det akademiske kvarter og Studentskipnaden på Vestlandet med en tredjedel hver.

Selskapets formål er å forvalte Olav Kyrresgate 49 til bruk som studentkulturhus i Bergen. Hovedformålet er å arbeide for å tilrettelegge og styrke et bredt og omfattende, selvorganisert sosialt og kulturelt tilbud til studenter i Bergen.

2.7 Simula AS

Selskapet eies av Simula Research Laboratory med 51% og Universitetet i Bergen med 49%.

Selskapet er et ideelt og allmennyttig foretak. Selskapet skal ha som hovedformål å drive grunnleggende langsiktig forskning og utvikle og gi utdanningstilbud på utvalgte områder innen informasjons- og kommunikasjonssikkerhet, og gjennom dette også bidra til nyskaping og innovasjon i arbeidslivet. Selskapet har ikke erverv til formål, og skal ikke dele ut utbytte til sine eiere.

2.8 Marineholmen Raslab AS

Marineholmen Forskningspark AS (nå GC Rieber Eiendom AS) er største eier med en eierandel på 52,9%, Universitetet i Bergen eier 23,5% og Norce og Stiftelsen Industrilaboratoriet 11,8% hver.

Selskapets virksomhet er å bygge opp, eie, drive og videreutvikle flere resirkuleringsanlegg (RAS-anlegg) for fiskeforsøk på Marineholmen i Bergen, og å leie dette ut til utdannings-, forsknings- og utviklingsvirksomhet. Selskapet kan også aksjer/andeler i andre selskaper relatert til havnæringene.

2.9 NCE The Seafood Innovation Cluster AS

Universitetet i Bergen er en av ni aksjonærer som eier 11,1 % hver.

Selskapets virksomhet er å involvere seg i bransjefremmende aktiviteter innenfor sjømatnæringen, gjennomføring av bransjefremmende aktiviteter i samarbeid mellom næringsaktører, utdannings- og forskningsmiljøer og andre aktører tilknyttet sjømatnæringen.

Samlet skjematisk oversikt over disse selskapene som universitetet har eierandeler i, eierprosenter, oversikt over styremedlemmer og kortfattet oversikt over formål og virksomhet, framgår på følgende nettside: <https://www.uib.no/om/133567/universitetets-eierinteresser>.

3. Universitetets hel- og deleide aksjeselskap – årsrapporter og spesielle forhold gjennom året

Årlig orienterer UiB Kunnskapsdepartementet om sin deltakelse i flere av selskapene som vi har eierandeler i. Dette skjer gjennom forberedelser til sektorens årlige innspill til statsrådets beretning til Riksrevisjonen.

Universitetsdirektøren vil i denne styresaken spesielt knytte kommentarer til oppfølging og endringsprosesser i NORCE AS og VIS AS.

3.1 NORCE AS – status endringsprosesser og økonomiske forhold

Det ble i fjorårets styresak redegjort for at eierne var informert om selskapets stramme økonomi, om strategien som var lagt for å sikre et positivt driftsresultat i 2020 og om tiltakene som var iverksatt, bl.a. nedbemanning.

Årsregnskapet for 2020 samt presentasjon av økonomisk status på generalforsamlingen, viser positiv retning og prognoser for 2021 som er bedre enn opprinnelig budsjettet. Morselskapet NORCE AS hadde en driftsinntekt på 959 mill. kr i 2020. Driftsresultatet på -1 mill. kr er en forbedring på 54 mill. kr fra året før. Forbedringen er blant annet kommet gjennom restrukturering gjennom 2020. Arbeidet er videreført i første halvår 2021. NORCE-konsernet hadde samlede driftsinntekter på 1 392 mill. kr i 2020. Driftsresultatet for konsernet var 6 mill. kr noe som også innebærer en vesentlig forbedring fra 2019 da driftsresultatet var -33 mill. kr. Morselskapet og konsernet rapporterte positivt finansresultat på henholdsvis 24 mill. kr og 0 mill. kr, som i hovedsak stammer fra utbytte fra datterselskap. Dette ledet til et positivt årsresultat for morselskapet på 22 mill. kr og et resultat i konsernet på 8 mill. kr.

Universitetsledelsen har fra selskapets oppstart tatt initiativ til regelmessige eiergruppemøter der de strategiske eierne inviteres til å delta. Det har vært god oppslutning om disse møtene, og dialogen er opplevd som nyttig og nødvendig. Selskapet har de siste årene gjennomført viktige endringsprosesser, og eierne er regelmessig informert om selskapets strategiske planer og de utfordringer som selskapet står ovenfor. Sommeren 2020 vedtok selskapet organisasjonsendringer som det i etterkant har vært prosesser på for å få på plass. Selskapet har gått fra seks til fire fagavdelinger og all administrasjon har blitt samlet til en «Fellesadministrasjon». Ny konsernledelse inkludert ny administrerende direktør har tiltrådt.

Allerede i 2018 ble etablert en felles samarbeidsavtale mellom de fire eieruniversitetene og NORCE AS for å styrke det faglige samarbeidet og legge til rette for koordinering av faglig virksomhet. Eierne ønsker med dette å kunne bidra til sterkere konkurransekraft innenfor oppdragsforskning, utvikling av nye forskningsområder, sterkere økonomi, bedre ressursutnyttelse og synergieffekter mellom instituttene. For å støtte opp under og styrke samarbeidet mellom NORCE AS og UiB etablerte universitetsledelsen og ledelsen i NORCE AS i januar 2020 en felles arbeidsgruppe. Arbeidsgruppen har som oppdrag å se på hvordan UiB og NORCE AS kan etablere gode og forutsigbare rammer som kan støtte det operative forskningssamarbeidet mellom institusjonene. Gjennom arbeidet har begge parter fått bedre innsikt i og forståelse for hverandres samfunnsoppdrag og kjerneoppgaver. Dette har i seg selv bidratt til å styrke samarbeidet mellom UiB og NORCE AS.

3.2 VIS AS – økonomiske forhold og om iverksatte endringsprosesser

I fjorårets styresak ble det redegjort for VIS AS økonomiske situasjon. Det ble også orientert om UiBs planer for oppfølging av samarbeidet med VIS AS. Universitetsledelsens vurdering var den gang at den finansielle risikoen var høy, at det var behov for en gjennomgang av virksomheten og at selskapet hadde behov for kapitaltilførsel for å ha et forsvarlig grunnlag til å fortsette sin virksomhet. For å bedre selskapets likviditet ble det i september 2020 gjennomført en emisjon på i overkant av 21 mill kr. der UiB bidro med i overkant av 7 mill kr (jf eierandel 33,43 %).

Daglig leder fratradte sin stilling 1.5.2020, og det ble engasjert midlertidig ny daglig leder. Fungerende ledelse har sammen med styret i hele 2020 jobbet systematisk med gjennomgang av bemanning, ledelse, struktur og virksomhetsområder/ forretningsmodell. Målet med gjennomgangen har vært å etablere en virksomhet med redusert finansiell risiko men som samtidig fyller sitt formål. Det ligger som et klart mål å sikre en finansieringsmodell som skal gi positivt driftsresultat. Det har vært nødvendig med nedbemanning for å nå målsetningene. Videre har selskapet viet stor oppmerksomhet knyttet til å forstå og tilpasse seg nye fremtidige modeller for virkemiddelapparatet og rutiner for å søke om slik midler.

Det er i 2021 gjennomført tilsettingsprosess for ny daglig leder i selskapet som resulterte i at midlertidig daglig leder ble ansatt fast.

I perioden er det videre arbeidet med å oppdatere og harmonisere avtaleverket mellom de ulike eierne og VIS AS. Dette innebærer blant annet fornyelse av tjenestekjøpsavtalen UiB har med selskapet. Det er på plan å gjennomgå og fornye både overordnet samarbeidsavtale og nåværende aksjonæravtale. Aksjonæravtale bør gjennomgås og oppdateres slik at denne i enda større grad enn tidligere støtter opp om føringer og formål som eierne har for VIS sin virksomhet.

UiB og VIS AS har jevnlig dialog på ledelsesnivå om faglig samarbeid i tillegg til egne møter med oppfølging av UiB sitt tjenestekjøp.

4. Generell eierstyring i tråd med ansvarsmatriks og årshjul

Det er utarbeidet Ansvarsmatrise og Årshjul/-plan for eierstyring som oppdateres årlig. Årets justerte plan finnes på følgende nettside.

https://ekstern.filer.uib.no/ledelse/universitetsstyret/2021/2021-09-09/Eierinteresser_Ansvarsmatrise_og_%C3%A5rshjul2021-2022.pdf

Foruten oppfølging av de to omtalte selskapene NORCE AS og VIS AS vil UiB i neste årshjulperiode gjennomføre eiermøter for flere av selskapene.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Universitetet i Bergen deltar med ulike eierandeler i eksterne selskaper. Selskapene er opprettet for å ivareta ulike formål, og målet for vårt eierskap er å bidra til å øke UiBs handlingsrom for å nå både egne og sektorpolitiske mål.

Et systematisk arbeid med eierstyring er viktig. Sentrale elementer i eierstyringen ved UiB er å ta utgangspunkt i målene styret har satt for sine eierskap og gjennomføre eieroppfølging i tråd med Ansvarsmatrise og Årshjul. Dette innebærer å gjennomføre eiermøter, sikre

oppfølging av selskapene gjennom styreutnevning og følge opp styremedlemmene gjennom året.

Universitetsledelsen vil også i perioden fremover ha særlig fokus på eieroppfølging knyttet til NORCE AS og VIS AS. Det er særlig oppmerksomhet på å ivareta de strategiske målene som er satt for samarbeidet og å følge de pågående endringsprosessene.

Universitetsstyret fastsatte i 2016 mål for universitetets eierskap. Universitetsledelsen mener eieroppfølging bør evalueres og eventuelt justeres regelmessig og ser det som naturlig å ta en gjennomgang med mål om egen styrebehandling første halvår 2022.

02.09.2021/Kirsti Robertsen Aarøen/Per Arne Foshaug (avd.dir.)